

Kīnas Tautas Republikas Centralās Tautas
Valdības Priekšsēdētājam

biedram MAO CZE-DUNAM

Pekina

Sakarā ar trešo gadadienu, kopš parakstīts PSRS un Kīnas Līgums par draudzību, savienību un savstarpēju palīdzību, pieņemiet, biedri Priekšsēdētāji, manus sirsnīgos apsveikumus un novēlējumus Kīnas Tautas Republikas un Padomju Socialistisko Republiku Savienības draudzības un savienības tālākai stiprināšanai miera un tautu drošības interesēs.

J. STAĻINS

AUDZINĀT MODRĪBU!

Ar katru gadu aug un vairojas mūsu valsts varenība, bagātāka un skaistāka kļūst mūsu dzīve. Par jauniem sasniegumiem visās saimniecības un kultūras nozarēs skaisti liecināja nesen — janvārī — publicētais Centralās Statistiskās pārvaldes ziņojums, kurā apkopoti 1952. gada plāna izpildes rezultāti: katrā tā skaitlī leģendots komunisma celtnieku pašizlīdzsvars darbs. Tas — šie panākumi — priecina, nevar nepriecināt ikvienu godīgu padomju cilvēku.

Tai pašā laikā, kā māca partija un biedrs Staļins, mūsu panākumiem bieži vien ir arī sava ēnas puse: dažos biedros tā rada bezrūpības, augstprātības, pašapmierinātības un balamutības noskaņojumus. Mūsu dzīve ir kā brīnīgais dārzs, kurā katru dienu uzplaukst jaunas puķes, un kā dārzu to nedrīkst ne uz brīdi atstāt neuzmanītu, lai ziedos neņemtos ļaundabīgi kaitēkļi. Fakti rāda, ka mēs vēl ne vienmēr esam labi dārznieki un bieži vien aizmirstam sen atklātas patiesības, ka socialisma uzvaras nevis aplūšina tā ienaidnieku pretestību, bet, gluži otrādi, pastiprina to. Biedrs Staļins ir teicis:

«Vēsturē vēl nav bijuši tādi gadījumi, kad mirstošās šķiras labprātīgi atzītu no skatuves. Vēsturē vēl nav bijuši tādi gadījumi, kad mirstošā buržuāzija neizmēģinātu visu savu spēku atlikumu, lai nosargātu savu pastāvēšanu».

Tas sacīts pirms divdesmit četriem gadiem, kad mūsu zemē vēl noritēja atklāta cīņa ar pēdējo ekspluatatoru šķiru — kulakiem. Tie tika iznīcināti tāpat kā visi citi lieķēji, taču līdz šai dienai vēl palikušas, vēl dzīvo buržuāziskās ideoloģijas paliekas — morālē, psiholoģijā, ierāžās. Ir šīs ideoloģijas nesēji — dzīvi cilvēki, mūsu tautas apsēptie ienaidnieki.

Ir, reālā pastāv kapitalistiskais ielenkums, kas jau ne reizi pierādījis savu zverisko nostāju pret mūsu iekārtu. Sevišķi bīstams tas tot tagad, kad imperialistiskie plēsoņas ar Volstrita miljardieriem priekšgalā gatavoja jaunam pasaules karam.

Sādos apstākļos partija prasa no padomju cilvēkiem pastiprināt modrību jebkurā darbā un jebkuros apstākļos, prasa izvērst nesaudzīgu cīņu pret visāda veida bezrūpības un mēģainības noskaņojumiem, pret snažām un balamutēm, pret pašlabuma tīkotājiem un buržuāziskās ideoloģijas nesējiem, jo visi šie pagātnes recidīvi vājina mūsu iekārtu; tā ir vide, no kuras imperialistiem visvieglāk vervēt sev spieģus, diversantus un kaitniekus.

Lielu atbildīgi uzdevumi šai sakarībā veicami literatūrā, kas ir viens no iedarbīgākajiem ideoloģiskās audzināšanas un cīņas līdzekļiem. «Literaturnaja Gazeta» kādā no saviem levdaraktiem nesen rakstīja:

«Attēlo vērīgu cilvēku, — lūk, ko ierosina rakstniekam doma par modrību.

Attēlo mūsu cīņas istu varoni, gudru, modru cilvēku, ko nevar pārsteigt visizsmalcinātākā veidā nomaskojies ienaidnieks. Attēlo viņu reālos, nevis izdomātos, daudzveidīgi grūtus, nevis salkani idilliskos apstākļos. Idilles nav! Ir dzīve, kas pilna cīņas, cīņas starp jauno un visu veco, kas negrib labprātīgi atzīt no skatuves, kas ir dziļi nomaskojies un pretojas visiem spēkiem un līdzekļiem.

Dalīdarbs, kurā patiesīgi attēlota tāda dzīve, audzina mūsu varoņus, norūda padomju cilvēkus, māca viņus atmāskot ienaidnieka vilību».

Si prasība pilnā mērā attiecināma arī uz latviešu padomju literatūru, it īpaši vēl tāpēc, ka mūsu republika ir jauna, kur vecās ideoloģijas, sevišķi buržuāziskā nacionālisma, veco ierāžu un tikumu paliekas dzīvākas nekā vecajās padomju republikās, kur vakardienas cilvēki arī sastopami biežāk. Tas prasa, lai mūsu literatūrā — romānos, stāstos, lugās un dzejās — būtu vairāk cīņas deģmes par jauno, lai tajos spēcīgāk skanētu pagātnes nosodījuma un šodienas nevēlamo parādību atmāskojuma vārdi.

Tiesa, mums ir darbi — nosauksim kaut vai Viļa Lāča «Vētru» un «Uz jauno krasu», Annas Sakses «Pret kalnu», — kuros ir spilgti cīņas momenti pret padomju iekārtas ienaidniekiem. No šo darbu varoņiem māmām pašizlīdzdību, virišķību, padomju patriotismu. Tai pašā laikā vairums darbu, kas atspoguļo vēlāku laika posmu, šo cīņas un modrības temu traktē pārāk vienkāršoti, dažkārt pat vulgari. Padomju iekārtas ienaidnieks šais darbos parādīsies pārāk redzami, tā atmāskošana neprasa sevišķu pūli, viņa riebigā seja redzama jau iztāleim, ko autori nereti vēl pasvītro ar kādu fizisku trūkumu. Taču dzīvē tā nav. Cīņa ir nesaudzīgāka, un ļaundaris īstenībā ir bīstamāks nekā vienā otrā mūsu grāmatā. Viņam ne katrreiz ir baka-rētaļa seja un dziļi dobumos paslēptas acis kā Mikelim Cipam L. Prozorovska poemā «Jaunā māja». Istenībā viņš ir viltīgāks nekā Špore Annas Brodeles «Dedzīgajās sirdīs» vai kaitnieku grupa M. Zuntnera un A. Vilka «Pavasari». Neuzsverot to, nesaasinām modrību, nemobilizējam cīņai.

Tas pats sakāms par cīņu pret vecā paliekām apziņā: tēlojot atpalikušus ļaudis, mūsu rakstnieki tos «pāraudzina» kaut kā pārāk viegli, bieži vien pietiek nejausības, lai notiktu radikāls lūzums tāda cilvēka uzskatos. Taču patiesībā, kā pareizi pateicis Jūlijs Vanags, ir tā, ka:

Vecā sakne trūkst ar naidu,
Krakš kā melnu mūžu kauli,
Vald ar upja viltus valdu,
Kājas pin ar mežglu virvi.

Jācērt tā ar asu cirvi!

Ir daudz iespēju, kā padomju rakstniekam ar savu daiļradi piedalīties cīņā pret mūsu dzīves atklātiem un apsēptiem ienaidniekiem, pret visu, kas traucē mūsu virzīšanos uz priekšu. Latviešu padomju literatūrā šīs iespējas līdz pašam pēdējam laikam tiek vāji izmantotas. Komedija, fabula, fejetons, satīriska stāsts vai dzejolis — visi žanri vienlīdz labi, visi var kalpot cilde-najam mērķim, kļūt par asiem cīņas ieročiem. Asināsim šos ieročus!

No Padomju Savienības
Komunistiskās partijas Centralās Komitejas
un PSR Savienības Ministru Padomes

Padomju Savienības Komunistiskās partijas Centralā Komiteja un PSR Savienības Ministru Padome dziļās sērās paziņo, ka 1953. gada 13. februārī pēc ilgas un grūtas slimības mi-

Padomju Savienības Komunistiskās partijas Centralā Komiteja

PSR Savienības Ministru Padome

Literatūra
un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1953. G.

15. FEBRUARĪ

Nr. 7 (422)

LITERATURAS UN MĀKSLAS DARBINIEKI —
DEPUTATU KANDIDATI

Tuvojas 1. marts — republikas vietējo padomju vēlēšanu diena.

Rīgas pilsētas Darbaļaužu deputātu padomes vēlēšanās baļotēsies 11 rakstnieki, teatra un tēlotājas mākslas darbinieki. Republikas rakstnieku saime par deputata kandidātu Rīgas pilsētas padomes vēlēšanām izvirzījusi Tautas dzejnieku, Staļina premijas laureātu Jāni Sudrabkalnu.

Jānis Sudrabkalns

Valdis Lukss

Oto Skulme

Aleksandra Briede

Viņa dzeja un kvēlā, ar lielu erudīciju rakstītā publicistika pazīstama ne tikai mūsu republikā. Tā spēcīgi atbalsojusies arī Maskavā un citās mūsu lielās socialisma zemes pilsētās izdotajās grāmatās un laikrakstos, dziļi savijpodama lasītājus, iedvesmodama padomju ļaudis cildenām domām, lieliem darbiem. Būdam Leņina-Staļina partijas biedrs, Jānis Sudrabkalns savā jaunradē dedzīgi propagandē komunisma idejas, padomju tautu nesalaužamo draudzību.

Par kandidātu Rīgas pilsētas padomes vēlēšanām izvirzīts arī dzejnieks Valdis Lukss. Arī viņa daiļrade vienmēr gājusi roku rokā ar īsta padomju cilvēka, komunistā pienākumu. Tēvijas kara gados Valdis Lukss pret fašistiskajiem iebrucējiem cīnījās gan ar šauteni rokās, gan arī ar dzejnieka spalvu. Asi, svelmaini ir vēlākajos gados rakstītie Valda Luksa dzejoļi pret imperialistiskajiem kara kurinātājiem. Daudz radošas enerģijas viņš veltī arī satīriskās un it īpaši bērnu dzejas izkopšanai. Valdis Lukss jau vairākus gadus ir Latvijas Padomju rakstnieku savienības valdes sekretars.

Lielu autoritāti un cieņu padomju mākslinieku vidū lemtantojis LPSR Nopelniem bagātais mākslas darbinieks, Staļina premijas laureāts Oto Skulme. Savas bagātīgās zināšanas un neizmējamā enerģija viņš atdod gan daiļrādēl skatuves un stāģlezniecībā, gan arī pedagogiskajam darbam Mākslas akadēmijā, kur viņš ir profesors un rektors. Daudzi O. Skulmes darbi izpelnījušies sabiedrības atzīnību. Par dekoratīvo tētēru J. Raiņa «Uguns un nakts» inscenējumam viņš apbalvots ar Staļina premiju.

Talantīga māksliniece un rosīga darbiniece sava kolektīva sabiedriskajā dzīvē ir tēlniece Aleksandra Briede. Visa viņas daiļrade, viņas mākslinieciskās izaugsmes ceļš ir spilgts paraugs, kas māca, ka panākumi leikarojami neatlaidīgā darbā. Apzinādamās padomju mākslinieka uzdevumu sniegt tautai diženu ideju aparotus darbus, viņa daudz strādājusi pie lielo vadoņu V. I. Leņina un J. V. Staļina tēlu izveides.

Ar nopietnu pieeju darbam dziļu cieņu kolektīva vidū lemtantojusi LPSR Nopelniem bagātā māksliniece,

Staļina premijas laureate Vera Krampe. Savu padomju cilvēka stāju viņa teicami apliecinājusi jau Tēvijas kara gados, daudz koncertējama Padomju Armijas karaspēka daļās, hospitāļos un pie darbaļaudīm frontēs aizmugurē. Atgriezusies Padomju Latvijā, viņa aktīvi iekļaujas republikas mākslas dzīvēs organizēšanā.

Viens no talantīgākajiem latviešu jaunās paaudzes operdziedojēiem ir Nopelniem bagātais mākslinieks Arturs Frinbergs. Par teicamo dziedājumu un tēlojumu «Borisa Godunova» uzvedumā viņam piešķirta Staļina premija.

Vera Krampe

No Akademiskā Dramas teatra kolektīva par deputata kandidātu Rīgas pilsētas Darbaļaužu deputātu padomes vēlēšanām izvirzīta talantīgā jaunā aktrise Velta Līne. V. Līnes izcilās skatuviskās dotības un rūpīgo darbu tēlu veidošanā visspilgtāk apliecina tas, ka viņa jau divreiz apbalvota ar Staļina premiju. Daudz laika un enerģijas viņa atlicina sabiedriskajam darbam, pildidama LPSR Augstākās Padomes deputātes pienākumus.

Arturs Frinbergs

Arvien ražnāks plaukst Latvijas PSR Valsts Krievu Dramas teatra aktiera Vladimira Gluchova talants. Rīgā viņš darbojas kopš 1945. gada, tūdaļ kļūdams par vadošu mākslinieku savā kolektīvā. Par lieliem panākumiem skatuves gaitās viņam piešķirts Latvijas PSR Nopelniem bagātā mākslinieka goda nosaukums.

No Dailes teatra kolektīvā par deputātu kandidātiem Rīgas pilsētas padomes vēlēšanām izvirzīts teatra direktors Jānis Palkavnieks un aktrise Erika Ferda. Jānis Palkavnieks ar ieročiem rokās aizstāvējis Spānijas republiku no vācu un itāļu fašistu uzpirktā spēku tautas bēdes Franko bandām. Varonīgi viņš cīnījies Padomju Armijas rindās Lielā Tēvijas kara gados. Pašlaik savu neizmējamā enerģija viņš veltī Dailes teatra organizatoriskai un mākslinieciskai nostiprināšanai. Erika Ferda pieder jauno augošo mākslinieku saimei. Viņas talants īpaši attīstījies pēdējā laikā.

Velta Līne

Mākslinieku jaunajai paaudzei pieder arī apdāvinātā vijolniece Lida Rubene. Nedalītu atzīnību klausītāju vidū viņa izpelnījās, vēl mācīdamās Konservatorijā. Pēc Konservatorijas beigšanas viņas mākslinieciskā darbība kļūst arvien rosīgāka. Īpaši lieli viņas nopelni kamermūzikas popularizēšanā.

Vladimirs Gluchovs

Par deputātu kandidātu Daugavpils pilsētas Darbaļaužu deputātu padomes vēlēšanām izvirzīta Daugavpils Krievu Dramas teatra aktrise Lidijs Butina-Radčenko. Apdāvinātā māksliniece savā kolektīvā ieguvusi lielu autoritāti. Ikvienu tēlu veidojumā viņa iegulda visus savus spēkus, visas zināšanas.

Jānis Palkavnieks

Erika Ferda

Lida Rubene

Lidijs Butina-Radčenko

Vairāk ierosmes un organizētības!

Sinīs dienās Latvijas Padomju rakstnieku savienības sekretariāts apsprieda Rakstnieku kluba darbu. Apskaite bija minēti visai izteiksmīgi skaitļi, piemēram, gada laikā noorganizētas rakstnieku uzstāšanās 314 vietās, kurās viņi bijuši 539 reizes. Tātad rakstnieku vakari, tikšanās ar lasītājiem, literāras konferences un tamlīdzīgi sarīkojumi vienā vai otrā mūsu republikas vietā notikuši ļoti bieži un visai dažādās auditorijās priekšā. Klubam panākumu kontā var minēt arī citus pasākumus. Samērā labi bija izdevies plašais, Filharmonijas zālē rīkots rakstnieku jaunrades vakars pagājušā gada novembrī. Sarīkotas ekskursijas uz Igauniju un Lietuvu. Tāpat klubs aktīvi piedalījies Tautas rakstnieka Andreja Upiša 75 gadu jubilejas svinību rīkošanā. Kupli, labā idejiski mākslinieciskā līmenī klubam parasti izdēvies noorganizēt svinīgas sapulces un koncertus valsts svētku un dažādās atceres dienās. Precīzi un savlaicīgi veikti arī organizatoriskie priekšdarbi, kas nepieciešami Rakstnieku savienības sekciju un komisiju normālam darbam. Visi šie fakti liecina, ka pašus neatliekamākos, pašus tiešākos uzdevumus klubs izpildījis apmierinoši. Tā arī kluba darbs novērtēts Rakstnieku savienības sekretariāta sedē.

Tāču ar šo apmierinošo novērtējumu apmierināties nevajag. Kluba darbā vēl ir daudz trūkumu. Pietiek salīdzināt kluba statusus ar kluba darbības pārskatu, lai redzētu, ka daudziem saviem uzdevumiem klubs vienkārši pagājis garām.

Statutos rakstīts, ka kluba pamatuzdevumi ir veicināt rakstnieku jaunradī un mobilizēt visus literāros spēkus, lai pildītu VK(b)P CK vēsturiskos lēmumus par literatūru un mākslu; celt rakstnieku idejiski teoretiskās izglītības līmeni; organizēt jauno literāro darbu lasīšanu un apspriešanu, izraisīt padomju un vispasaules literatūras pamatjautājumu apspriešanu, sniegt palīdzību jauniem un iesācējiem rakstniekiem; organizēt rakstnieku vidū kultūras masu darbu utt. Tālāk statutos norādīts, ka šo savu pamatuzdevumu izpildei klubam jāriko rakstnieku jaunrades vakari, jauno autoru darbu lasīšana, diskusijas un referāti par literāriem tematiem, lekcijas par marksisma-ļeņinisma, filozofijas un estētikas, ārējās un iekšējās politikas, zinātnes un tehnikas jautājumiem, kā arī jāriko tikšanās ar mākslas un kultūras darbiniekiem un rūpniecības novatoriem. Statutos paredzēti arī tādi pasākumi kā atpūtas vakaru, koncertu un dažādu sporta pulciņu organizēšana.

Un, lūk, ja uz rakstnieku kluba darbu paraugāmies, izejot no statutos paredzētajiem uzdevumiem, tad kļūst skaidrs, ka darāms vēl ļoti daudz.

Rakstnieku jaunrades veicināšanā, viņu idejiski teoretiskās izglītības celšanā klubs pagaidām piedalās tikai ar to, ka tehniski un organizatoriski apkalpo sekciju un komisiju darbu. Tāču ar šādu līdzdalību vien nepietiek. Pilnīgi pamests novārtā viens no pašiem galvenajiem rakstnieku idejiski teoretiskās audzināšanas līdzekļiem — lekcijas, referāti, diskusijas. Skiet, pilnīgi neiespējami, ka rakstnieku klubā varētu nenotikt lekcijas, radošas domu izmaiņas par rakstniecības prakses un teorijas jautājumiem, ka rakstnieki šeit nepārrunātu, neiztirzātu marksistiskās filozofijas un estētikas problēmas. Bet šādu lekciju un diskusiju mūsu rakstnieku klubā nav. Vajadzētu tāču būt tā, ka rakstnieku klubā pastāvētī viesi būtu citu mākslas nozaru darbinieki, ka tieši šeit satiktos un daudzus kopīgus jautājumus iztirzātu, pārrunātu dzēnieki un komponisti, dramaturgi un skatuves mākslas meistari. Bet šādas satikšanās nenotiek, rakstnieki dzīvo pilnīgi atrāvušies no citu radniecīgu kultūras nozaru darbiniekiem. Rakstnieku redzes loka paplašināšanai un zināšanu līmeņa celšanai būtu pilnīgi nepieciešami, lai uz rakstnieku klubu nāktu zinātnieki, tehnikas darbinieki, pedagogi, izcilie stačhanoviši, agronomi, kolchozu darba pirmirindnieki. Viņi pastāstītu par jaunākajiem sasniegumiem padomju zinātnē, tehnikā un ražošanā, iepazīstinātu rakstniekus ar savu dzīvi, darbu un vēlējumiem. Arī šādi notikumi mūsu rakstnieku klubā ir ārkārtīgi reti. Loti maz un vāji organizētas ekskursijas klubs rīko arī uz rūpniecām, kolchoziem, padomju saimniecībām, zinātniskiem institūtiem un laboratorijām.

Pilnīgi novārtā pamesta tāda kluba darba forma kā dažādu pulciņu, piemē-

ram, sporta pulciņu organizēšana. Tieši tas, varbūt, ir viens no cēloņiem, kāpēc latviešu padomju rakstnieki gaudam maz interesējas par tik plašu un tautas komunistiskajā audzināšanā nepašaubāmi ļoti svarīgu nozari, kāda ir fiziskā kultūra un sports.

Tātad pašā svarīgākajā savā darbā virzienā rakstnieku klubs ir bijis nepiedodami pasīvs.

Nepietiekami organizēti klubs strādājis arī tajos sava darba iecirkņos, kuros, vērtējot stāvokli virspusēji, pēc atskaitei ierakstītajiem skaitļiem, viss liekas kārtībā.

Ļoti bieži Rīgas bibliotēkas aicina rakstniekus lasītāju konferencē vadītājiem. Rakstnieka loma šādā sarīkojumā ir visai maza, viņu ar tikpat labām sekmēm varētu atvietot jebkurš literatūras skolotājs vai bibliografs. Cita lieta, ja rakstnieks piedalās tieši viņa grāmatas iztirzāšanā veltītā konferencē. No tā labums gan autoram, gan viņa grāmatas lasītājiem. Autors uzina savu lasītāju domas, vēlējumus, saņem konkrētu kritiku. Lasītāji tuvāk iepazīst autoru, viņa nodomus, tālāka darba plānus utt. Tieši no tāda viedokļa klubam jāvadās, turpmāk organizējot rakstnieku piedalīšanos lasītāju konferencēs.

Tāpat bieži gadās (īpaši izbraukumos uz periferiju), ka rakstnieku vakari vai citāda veida sarīkojumi ar rakstnieku līdzdalību organizēti pārāk sauri. Piemēram, dažkārt pilsētā vai ciemā ar vairākām skolām sarīkojumu organizē tikai viena skola, pie kam pārējās skolas pasākumā nemaz nepiedalās. Jāpauk, lai rakstnieku izbraukumu organizēšanā iesaistītos vietējās sabiedriskās, it īpaši komjaunatnes organizācijas. Tas cels sarīkojumu autoritāti un nozīmību. Un tad arī neatgādisies tādi pārpratumi, kā tas bija ar rakstnieku vakaru Smiltēnē 1951. gada maijā, kad uz turieni (pēc Republikāniskā grāmatu tirdzniecības kantora pieprasījuma) izbrauca Staļina premijas laureāte Anna Sakse, Jānis Grots un Pēteris Sils, bet sarīkojums nemaz nebija noorganizēts un nekāda satikšanās ar lasītājiem nevarēja notikt.

Liels trūkums rakstnieku kluba darbā ir tas, ka līdz šim rakstnieku piedalīšanās dažādos literāros sarīkojumos gan Rīgā, gan periferijā noris bez kluba iniciatīvas. Parastā prakse ir tāda, ka klubi, kultūras nami, bibliotēkas, skolas, kas organizē šos sarīkojumus, pieprasa klubam vienu vai otru rakstnieka līdzdalību un kluba loma aprobežojas ar šā pieprasījuma izpildīšanu. Tātad palīdzība ir tīri tehniska. Klubam pašam vairāk jāpiedalās sarīkojumu organizēšanā, jāplāno, kur un kādi sarīkojumi vairāk vajadzīgi. Pašlaik izveidojies tāds stāvoklis, ka visvairāk rakstnieku vakaru notiek Rīgā, samērā daudz arī Rīgas un Līepājas apgabalā, bet pavisam maz Daugavpils apgabalā. Piemēram, pagājušajā gadā mūsu rakstnieki Daugavpils apgabalā, galvenokārt pašā pilsētā, bijuši tikai 9 reizes.

Rakstnieku kluba darbības iztirzājumā Rakstnieku savienības sekretariāta kluba vadība asi kritizēta par nepietiekamo palīdzību jaunajiem rakstniekiem, īpaši jauno autoru apvienībām periferijā. Jāpauk, lai nopietnas idejiski teoretiskās palīdzības sniegšanai, lekciju nolasīšanai un jauno rakstnieku daiļrades novērtēšanai uz šīm apvienībām sistemātiski izbrauktu tieši mūsu labākie rakstnieki.

Kā redzam, rakstnieku kluba darbā ir daudz ļoti nopietnu trūkumu. To novēršana nepieciešama, bet tā nekādā ziņā nav tikai kluba tehnisko darbinieku lieta. Klubs ir Rakstnieku savienības organizācija, un tā biedri ir gandrīz visi mūsu rakstnieki. Pasvītate, radošās rosmes trūkums, kas līdz šim valda klubā, liecina par pašu rakstnieku pasivitāti. Nekāds krass uzlabojums kluba darbā nebūs iespējams, ja paši rakstnieki, it īpaši vadošie rakstnieki, nekļūst aktīvāki, ja neizjūties patiesu interesi pārrunāt savā klubā aktualākos padomju dzīves jautājumus, apmānīt domas par sava darba teoretiskām un praktiskām problēmām, allaž uzturēt ciešu kontaktu ar dažādu nozaru pārstāvjiem, dzīvot intensīvu sabiedrisku dzīvi.

No otras puses, nevar un nedrīkst gaidīt, ka jauna rosme mūsu rakstnieku klubā radīsies pašplūsmas ceļā, stichiski. Kluba padomei un tehniskajiem darbiniekiem jāizstrādā plašs, vispusīgs un interesants darbības plāns un tas ar Rakstnieku savienības un visa rakstnieku kolektīva palīdzību konsekventi un pilnvērtīgi jāizpilda.

Zaras Doluchanovas koncerti

Ar lielu interesi Padomju Latvijas darbaļaudis uzņēma Staļina premijas laureates Zaras Doluchanovas koncertus, kas šīs dienās notika Rīgā, spoži demonstrējot izcilās dziedones augsto vokālo kultūru un tani pašā laikā īkvienā klausītāja izraisot prieka un lepnuma jūtas par mūsu padomju mākslu. Apbrīnojami plašs ir dziedātājas repertuārs. Tani iekļautas gan Rietumeiropas klasiku operārijas un dziesmas, gan krievu klasiku romances, gan arī padomju komponistu labākie vokālie darbi. Ne mazāk plaša ir mākslinieces lejtādas daudzveidība, un grūti pateikt, kas izcilās mākslinieces priekšnesumā ir pārkāps: muzikālais pārdzīvojums vai arī viņas balss vokālais skolojums. Patiešām, mūdienu dziedātāju vidū būs grūti atrast daudz tādu

ZARA DOLUCHANOVA

mākslinieku, kuru balss tīkamais tembrs, plašais diapazons un nevainojamā dziedājuma tehnika apvienotos ar tikpat lielisku, nesamākslotu, dziļu emocionalitāti. Zaras Doluchanovas mākslinieciskajā personībā šīs īpašības sakusušas vienā veselā vienībā. Piemam Doluchanovas balss pārstāv tīk reti sastopamo koloratūrmecopranu, ar apskauzamu — vairāk nekā divarpus oktavas lielu diapazonu.

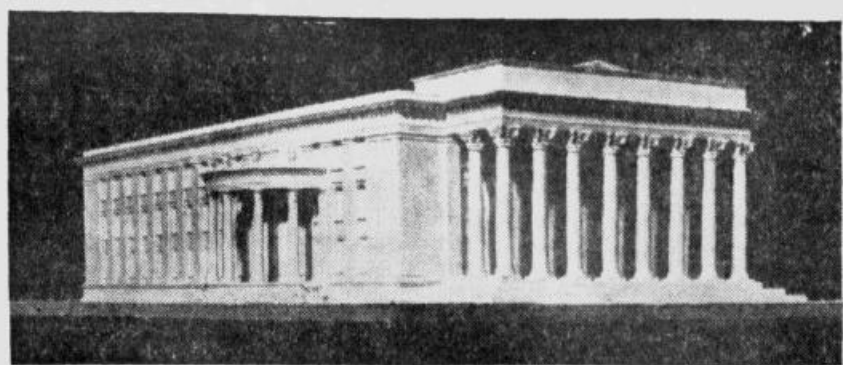
Savu patstāvīgo māksliniecisko darbību dziedone sākusī divdesmit viena gada vecumā, no 1939.—1944. gadam strādādama Erevanas operatētrī un veidodama virkni lomu klasiskajās operās. Ar 1944. gadu Zara Doluchanova kļuva par Vissavienības Radiokomitejas solisti, nemīlīgā darbā celdama savu profesionālo līmeni. Kad 1949. gadā Budapeštā notika Starptautiskais demokrātiskās jaunatnes festivāls, talantīgā dziedone ieguva vokālistu konkursa laureates nosaukumu. Ar panākumiem jaunā māksliniece nesusi padomju mākslas slavu arī Lēpēlgā, Florencē un citās ārzemju pilsētās. Viņas mākslinieciskās gaitas vaipago 1951. gada pavasarī piešķirtā augstā balva — Staļina premija.

Klausoties dziedātājas priekšnesumu, liekas, ka Zara Doluchanova sasniegusi atskanotājas mākslinieces pilnbrīdumu, un tomēr zinām, ka ar lielajiem panākumiem soliste nebūt nav samierinājusies, nemīlīgā, rūpīgā darbā viņa turpina veidot savu meistarību, jau šobrīd izvirzoties mūsu redzamāko kamerdziedoņu saimes avangardā.

Smalkjūtīgi, ritmiski apbrīnojami precīzi klavierpavadījumus veica pianists Aleksandrs Jerohins. Pianista solo gan varēja izpalikt, jo, pirmkārt, tas nobālēja Z. Doluchanovas snieguma priekšā, un, otrkārt, tas nedeva nekā jauna, bet atkārtoja to pašu, ko A. Jerochina izpildījumā dzirdējām aizpagājušajā gadā notikušajā abu mākslinieku koncertā Rīgā.

LPSR Valsts filharmonija pelna atzinību par daudzajiem vērtīgajiem koncertiem, kurus tā pēdējos mēnešos organizējusi mūsu republikas galvaspilsētā. Tani pašā laikā jāsaaka, ka Filharmonijas administratīvais un tehniskais personāls lielāka klausītāju pieplūduma gadījumos nav spējis būt savu uzdevumu augstumos, ne zālē, nedz arī palīgelpās nenodrošinot nopietniem mākslas notikumiem pienācīgo kārtību un disciplīnu.

O. Grāvis

Rūpnīcas VEF jaunais Kulturas nams

Rūpējoties par darbaļaužu vajadzību atzvēin pilnīgāku apmierināšanu, Komunistiskā partija un Padomju valdība gādā, lai izveidotu plašu klubu, tautas namu un kultūras namu tīklu.

Sajā piegādē uzceļ rūpnīcas VEF jauno Kulturas namu. Pašlaik pabeigts ēkas tehniskais projekts. Būvdarbi iesākti jau pagājušā gada oktobrī.

Izstrādājot šīs ievērojamās sabiedriskās celtnes projektu, pēmis vēra, ka jaunais Kulturas nams paredzēts ne tikai rūpnīcas VEF strādniekiem, bet arī tuvākās apkārtmes iedzīvotājiem. Kulturas nams atradīsies pie Rīgas galvenās maģistrales — Lēpēna ielas, savienojumā ar Valroga un Ropažu ielu. Pēc pilsētas izbūves ģenerālplāna, Kulturas nama priekšā paredzēts izveidot plašu laukumu.

Celtnes arhitektūrai dots vienkāršs, bet izteiksmīgs atrisinājums. Galveno fasādi, kas būs pievērsta laukumam, rotās astoņu kolonu portīks. Tas būs novietots uz pakāpjveida cokola ar platām kāpnēm, kas vedīs uz galveno ieeju. Sānu fasādēs, kas būs pievērstas parkam, vienkārši veidotos sienas pilārus izgrezņos pusrotundas. Tās ietvers kāpņu telpas un izejas no celtnes parkā.

Bez cokola stāva ēkai būs vēl trīs stāvi. Tā varēs uzņemt vienā laikā 1700 apmeklētāju — 900 cilvēku lielajā izrāžu zālē un 800 cilvēku kluba telpās.

Jaunajā Kulturas namā būs skatītāju zāle 900 cilvēkiem, plašas foajē telpas, skatuve ar modernu tehnisko ie-

kārtu teātra izrādēm, koncertiem, kino seansiem un ar visām tehniskajām apkalpei un māksliniekiem nepieciešamajām telpām, kā arī daudzas citas palīgelpas.

Klubam paredzētajā daļā atradīsies atpūtas telpas, billarda istaba, viesu istaba, galds spēļu istabas, kafējnīca un bufete. Turpat līdzās būs sporta zāle, kurā varēs notikt vingrotāju, paukotāju, volejbolistu un smagatletu treniņi. Blakus sporta zālei būs garderoberes, dušas telpas, instruktoru istaba, masieru telpas un sporta inventāra noliktava. Klubam paredzētajā daļā atradīsies kino zāle un tai blakus — foajē telpa, valrākas zāles pulciņu nodarbinām, speciāla auditorija lekcijām, bibliotēka un lasītava ar 40.000 grāmatām, choreografijas zāle, zāle muzicēšanai un dziedāšanai.

Lielā uzmanība veltīta ēkas ārējai apdarei. Cokolu un ārējās kāpnes noklās ar granitu. Fasādu sienas vīrs cokola stāva, kā arī kolonas un visas arhitektūras detaļas klās apmetums — gaišdzeltena marmora imitācija.

Dažādiem rotājumiem izgrezņos Kulturas nama iekšējās telpas. Galvenās zāles izdaļos ar skulptūras veidojumiem, sienu un griestu gleznojumiem, latviešu nacionālā ornamenta motīviem. Visur paredzētas parketa un mozaikas grīdas. Galvenās ieejas durvis rotās mākslinieciski kokgriezumi.

Arhitekts N. Semencovs, VEF Kulturas nama projekta autors

Pirmizrādes republikas teātros

Akademiskajā Dramas teātrī iestudēta A. Arbuzova luga «Taņa». Attēlā: E. Zīle (Ignatovs) un V. Līne (Taņa).

Jaunatnes teātrī iestudēts V. Igo romana «Nožēlojamie» dramatizējums. Attēlā: L. Duņeca (Kozeta), L. Kuķis (Zans Valžans) un A. Kucharevs (Zavers). V. Lavrentjeva uzp.

Latvijas Padomju rakstnieku savienībā

V. JELISEJEVA

AR LABO TĒVOČU VĒLĪBU

FELETONS

Lasītāju vēstules

Par dzeju tulkojumiem

Kritikas komisijas sanāksmē iztirzāja LPSR Zinātņu akadēmijas Valodas un literatūras institūta jaunākās zinātniskās līdzstrādnieces A. Slīdes apcerējumu «Latviešu padomju dzeja», kurā aplūkots republikas dzejnieku darbs no 1940. gada līdz 1951. gadam.

Atzīmējot, ka darbs par šo tēmu ir ļoti vajadzīgs, referenti I. Muļnieks un P. Sils norādīja, ka autore ir pirmā, kas tik plaši mēroga mēģinājusi socialistiskā realisma principiem atbilstošā apgaismojumā pārskatīt latviešu padomju dzejas attīstības gaitas.

Atzīstot A. Slīdes sekmes vēstures faktā, kā arī bibliogrāfisko un biogrāfisko materiālu apkopošanu, referenti analizēja viņas apcerējuma svarīgākos trūkumus. Tā atsevišķu laika posmu sabiedriski politiskos raksturojumus autore sniedz sausā, neizteiksmīgā skiecējumā. Latviešu padomju dzejas izgaismī viņa parāda atrauti no pirmspadomju revolūcijas un demokrātiskās dzejas, nepietiekami un pat aplami vērtējot V. Majakovski un citu padomju dzejnieku ietekmi. Saskaļdotā veidā aplūkoti, dzejnieki palikuši bez noteikta vispārēja viņu darbrades idejiski mākslinieciskā novērtējuma. Līdz ar to neprecīzs, vietumis arī kļūdainis ir A. Slīdes kopējais secinājums par latviešu padomju dzejas attīstību. Atsevišķos gadījumos pretrunīgi ir autores formulējumi par darbrades pašām svarīgākajām problēmām.

Debatēs V. Kaupužs un J. Niedre runāja par to, ka autorei spilgtāk un konkrētāk jāatzīst latviešu padomju dzejas cīņtājas loma, jāsniedz katrā dzejnieka izgaismes, viņa darbrades īpatnību raksturojošās līnijas.

LPSR Zinātņu akadēmijas izdevniecības redaktore R. Rozenberga norādīja, ka A. Slīdei apcerējumus jāpārstrādā, vadoties no biedra Staļina ģenālajiem darbiem «Marksisms un valodniecības jautājumi», vadoties no PSKP XIX kongresa norādījumiem literatūras un mākslas darbiniekiem.

Runātāja, kā arī Fr. Rokpelnis un K. Krauliņš arī kritizēja Valodas un literatūras institūtu, ka tā kolektīvi nav sniedzis A. Slīdei vajadzīgo palīdzību.

Debatēs vēl runāja J. Vanags, M. Rudzītis, E. Damburs un K. Kundziņš, atzīstot, ka tik plašu apceri vienam autoram bez kolektīva atbalsta uzrakstīt nav viegli. Tādēļ jo ciešākai jābūt rakstnieku un literatūras pētnieku sadarbībai.

Jāpiezīmē, ka pietiekamu palīdzību autoriem kļūdu novēršanā nav snieguši rakstnieki Fr. Rokpelnis un J. Grants savās recenzijās, kā arī Valodas un literatūras institūta zinātniskā padome, akceptējot šo darbu kā sagatavotu publicēšanai.

Publicējam sarunu ar tvaikona «Streļņa» kapteina pirmo palīgu A. Paļiginu.

Roterdamā — vienā no lielākajām Holandes ostām, iebraucām 27. janvārī, kur palikām līdz 31. janvārim. Visas šīs dienas pūta spēcīgs vējš, laika prognozes vēstīja, ka tuvojas liela vētra. Taču, cik varēja manīt, Holandes varas iestādes tas neuztrauca. Varbūt tāpēc, ka tieši šajās dienās karālpilī svinēja kādas princeses dzimšanas dienu un šis notikums pilsētas saimniecīkiem bija tik svarīgs, ka aizēnoja visu citu.

31. janvāra pēcpusdienā vējš pieņēma spēcīgāku, sāka strauji celties ūdens līmenis ostā. Ar katru stundu kļuva augstāki viļņi, aizvien nāvēnīgāka bija cīņa pret krastu, devīšos vakarā sāniedot tādu spēku, ka sāka gāzties pāri mūsu tvaikona pakalgalam. Uz kuģa izsludināja trauksmi, apkalpe sāstās savās vietās. Uzvilkam vienu no enkuriem, izdriņām visu nepieciešamo, lai kuģi neuztriektu piestātnes pāļiem. Bet ūdens līmenis joprojām cēlās.

Viļņi jau sāka mutot pāri piestātnē, pārplūdinot ostas teritoriju. Viesuļvētras dzītās ūdens masas vairākās vietās izgāra vecos zemes dambjus, lai ar joni trauktos uz pilsētu. Arvien dziļāk ūdenī iegrīma piestātņu stabi, ostas būdas, drīz vien valrs nevarēja ēsaredzēt noliktavu logus un durvis. Osta nozuda zem satraktā ūdens.

Baismi bija pat padomāt par to, kas šajā brīdī notika pilsētā. Tur pagaidām vēl mirgoja un laistījās tūkstosiem uguni. Bet tad pēkšņi tās visas izdzisa, un viss iegrīma ziemas nakts necaurredzamajā tumsā, kurā viesuļvētras nerimstošā kaukšana saplūda ar aizvien augstāk bangojošo ūdens masu nāvēnīgo.

Vēlāk mēs uzzinājām, ka gaisma pilsētā izdzisusi tāpēc, ka pārplūdinātā elektriskā spēkstacija. Tajā pašā laikā pārtrauca darbu arī gāzes rūpnīca, pilsētas transports. Normalā dzīve Roterdamā tika paralizēta, un vislaunaikais bija tas, ka šajās pirmajās briesmu stundās tur neatradās tāds spēks un tāda griba, kas nekavējoties ar stingru un drošu roku organizētu pilsētas glābšanu. Izrādījās, ka nav arī šim nolūkam nepieciešamo līdzekļu un tehniskās apjukums, panika pārņēma trakojošo ūdens, tumsas un baiju varā nokļuvušos cilvēkus. Tieši šajās pirmajās stundās arī gāja bojā vairāki simti pilsētas iedzīvotāju.

Odens līmenis bija pacēlies apmēram par diviem metriem. Eku pirmie stāvi viscaur bija pārplūdināti. Tūkstosiem Roterdamas nabadzīgāko iedzīvotāju pazaudēja pajumti, visu savu līdzvi.

Odens ielauzās daudzās noliktavās un veikalos, iznīcinot vai sabojājot gan drīz vai visu, kas tur atradās. Viļņi traucās ar tādu sparū, ka drupināja un lauza ēku stūrus, izskaloja tos.

Holandietis stīvdoris, kas vadīja mūsu kuģa iekraušanu, vēlāk ar rūgtumu stāstīja:

— Par to, ka var notikt līdzīga nelaime, ir atskanējuši brīdinājumi jau pirms daudziem gadiem. Visi zina, ka mūsu dambji ir veci un nedroši, ka tie kapitāli jāatjauno. Bet vai gan pie mums var atrast līdzekļus šādam pašam kumam? Tā taču nav kara ekspedīcija uz Indonēziju, tā nav arī jaunu tanku vai iznīcinātāju iegāde no amerikāņiem! Redzējāt, kā bija organizēta cilvēku glābšana? Pirmajās stundās vispār nedarīja tikpat kā nekā, bet vēlāk... Avīzēs rakstīja, ka angļi atsūtītiot mums vienu helikopteru un amerikāņi — veselus divdesmit. Bet mēs šīs līdzašinas tā arī neesam redzējuši! Un kas gan tā par palīdzību, šie daži helikopteri! Ko tie var izdarīt? Tā ir reklāma un nevis nopietna palīdzība!

Klausīdamies stīvdora vārdos, mēs neviens atcerējāmies, cik pārstiegti un izbrīnījušies bijām īsi pirms tam, redzēdami, ka vienā no ostas ēkām ūdenī

Tomēr arī šis lēmums nekļuva par epopejas epilogu, kura aptvērusi sešus pēckara gadus. 1951. gadā tas pats manuskripts parādījās Latvijas Rakstnieku savienības valdē ar simptomātisku nosaukumu «Ceļš uz nemirstību». Patiešām: G. Maksimovs savdabīgiem līdzekļiem lauza sev ceļu uz nemirstību!

Latvijas Rakstnieku savienībā atkal notika apspriešana. Kritiķi gurdēni atkārtāja:

— Izropojta vēsturiskā patiesība.

— Varoņi atgādina ēnas, bet nevis tēlus.

— Valoda pelēka un nabadzīga.

— Manuskriptā ir politiskās kļūdas.

Kā vadmotivs skanēja sūdzība: «Jārunā par Maksimova huliganiskajām piezīmēm recenzentiem»: «cik ilgi ciešim Maksimova nedisciplinētību?»

Bet, kamēr literatūras runas vīri skatīja morāli nepatīkamas sagādātajam prozaiķim, viņš pa to laiku izdevniecībā saņēma vēl honorāru. Soreiz par... nodomu uzrakstīt izbrāķētā romāna otru daļu! Līgumu par šo drosmīgo radošo fantāziju parakstīja Latvijas Valsts izdevniecības daļlīteratūras redakcijas vadītājs V. Bērce.

Tādu pašu raksturu plašumu, pārliek snaudzību, parādījis arī Literatūras fonds. Radošiem komandējiem, lai pabeigtu, pārstrādātu, labotu delu troksni sacēlušos darbu. Literatūras fonds katru gadu piešķirā līdzekļus G. Maksimovam: 1950. gadā — 2800 rubļu, 1951. gadā — 1400 rubļu, 1952. gadā — 1000 rubļu.

Reizē Maksimovs izdarīja spiedienu uz tiesu orgāniem. Viņš uzstājās prasītāja lomā, kura intereses aizskarot Latvijas Valsts izdevniecība: viņš prasīja pilnu, un nevis daļēju honorāru par iecerētā romāna neuzrakstīto daļu!

Par nākamām darbīem honorārus saņēma arī G. Maksimova sieva L. Ļesnaja, Padomju rakstnieku savienības biedre. Māpēs atrodas tautas tiesas lēmums par naudas piedzišanu no rakstnieces L. Ļesnajas, kura nav iesniegusi izdevniecībai apsoltos manuskriptus. Glabājas arī L. Ļesnajas viens iesniegums Latvijas PSR Augstākai tiesai, kuram pievienota anekdotiska milicijas izziņa, ka nezināmi «bandīti» nolaupījuši manuskriptu. Nav tikai grāmatu.

G. Maksimova vētraiņo radošo darbību rezumējusi Latvijas Valsts izdevniecības grāmatvedības īsa izziņa. Tajā

«Par visiem šiem manuskriptiem (un arī bez manuskriptiem, kā mēs esam jau pārliecinājušies — V. J.) Maksimovam kā autora honorārs izmaksāti 135.510 rubļi 14 kap.»

«Visi iesniegtie manuskripti tika izbrāķēti, — tālāk bēdīgi konstatē grāmatvedis, — un izmaksātais autora honorārs... norakstīts izdevniecības zaudējumos.»

Kāpēc tad tik pazemīgi un tik labprāt, pie tam pārkāpjot padomju likumus, izdevniecība maksāja no valsts kases daudzus desmitus tūkstošu terāvējam un izspiežam? Kāpēc rakstnieku organizācija (sekretārs V. Lukss) un, it īpaši, savienības krievu sekcija (vadītājs J. Ratners) bija leņēmusi pozīciju nepretoties ļaunumam?

— Bistami sakārties! — Šī īsa formula noteica izturēšanās līniju attiecībā uz Maksimovu.

Nav ko runāt, Maksimovs pielietoja negēlīgas metodes cīņā pret tiem, kas stājās viņam ceļā. Izmantodams republikā notiekošo cīņu pret buržuāziskā nacionālisma izpausmēm, Maksimovs ne vienreiz vien mēģināja nomelnot tos, kas atzina viņa darbus par haltūru. Viņam roderēja par ieroci vis: gan biedējumi, ka viņš kādu atmakošot, gan apgalvojumi, ka viņš zinoi «kaut ko» par «kādu»... Bet, stingri ņemot, tas viss viņam roderēja tāpēc, ka viņš nesastapa vienprātīgu pretspāru.

Republikas rakstnieku organizācija izvalrījās no galvenā jautājuma izlemšanas: vai G. Maksimovs var palikt par Rakstnieku savienības biedru? Bet PSRS Rakstnieku savienības sekretariats, nepainteresējies par G. Maksimova sešus gadus ilgās «radošās» darbības augļiem Latvijā, mehāniski pieņēma viņu uzskaitē Maskavas organizācijā...

Pirms dažiem gadiem uzrakstītajā G. Maksimova autobiogrāfijā ir tādas nobeiguma rindas: «Ja maniem pirmajiem darbiem bija kaut kādi panākumi, tad tas nebūt nenozīmē, ka galveno esmu jau padarījis. Galvenais nāks vēlāk. Tad par to arī parunāsim».

Nu ko tad, pēc mūsu domām, šis galvenais jau pienācis. Un sen laiks par to parunāt. Nopietni parunāt! Gan par to, ka Maksimovs diskreditē padomju rakstnieka augsto nosaukumu, gan par tiem, kas viņu šaudz ar liberālu un bezatbildīgu izturēšanos.

(«Literaturnaja Gazeta»)

no pirmā stāva smēla un lēja ārā ar vienkāšiem spaiļiem...

Viesuļvētra prasīja upurus arī jūrā. Tās pārsteigti, gāja bojā vairāki kuģi, tajā skaitā viens somu un viens holandiešu tvaikonis. Tie, kam laimējās nokļūt līdz Roterdamai, iebrauca ostā ar vairāk vai mazāk nopietniem bojājumiem. Mēs redzējām kādu angļu kuģi, kuram viesuļvētra bija norāvusi dūmeni, turpat līdzās stāvēja franču kuģis ar sadragātu klāja tiltiņu. Vēl kāds cits kuģis bija atkūlies līdz ostai bez jebkādam klāja virsbūvē. Visu bija norāvusi un aizskalojuši viesuļvētras satraktie jūras ūdeņi.

Pirmajā februārī ūdens līmenis ne daudz kritās. Bet vētra joprojām plosījās ar neatslābstošu spēku. Izbraukt jūrā nebija iespējams. Pēkšņi mūsu radists saņēma radiogramu no padomju kuģa «Jepisej», kurā bija teikts, ka tvaikonis atrodas ļoti grūtā stāvoklī un ir nopietni apdraudēts, lai gan komandā virsīgi cīnās ar vētru. Drīz pēc tam pienāca otra radiograma — no Rīgas — ar Latvijas jūras kuģniecības rīkojumu mums izbraukt palīgā tvaikonim «Jepisej».

«Pats ej bojā, bet biedru izglāb!» — tāds ir padomju cilvēku cīņas draudzības nepārkāpjamais likums. Jūrā, viesuļvētras pārsteigti, bija nokļuvuši ne laimē mūsu biedri, viņu dzīvības bija briesmās — pienākums sauca mūs do ties viņiem palīgā!

Viļņi mētāja mūsu kuģi kā skaidīgus, drāžas pāri klājam, cenšoties noraut kravas tēlu lūkam brezentus nostiprinātājus un pašus brezentus, draudot

pārplūdināt kravas tēpas. Sajā ļoti grūtā stāvoklī mūsu tvaikona apkalpe darbojās ar droširdību un meistarību, kas ir tik raksturīga padomju jūrnīkiem un padomju cilvēkiem vispār. Briesmās neviens nenodrebēja. Kuģa kapteinis E. Bērziņš parādīja lielu gara stingrību un dzelzs izturību. Viņš droši un pašvīdīgi vadīja kuģi, prasmīgi organizēja visu tā komandas cīņu pret satraktoto stūhiju.

Teicami strādāja kurinātāji. Viņu pašreizējā pūliņu rezultātā bargajā vētrā tvaika spiediens visu laiku turējās vajadzīgajā līmenī, līdz ar to nodrošinot galvenās mašīnas nepārtrauktu darbu ar pilnu jaudu. Virsīgi cīnījās pret vētru maitroži bočmaņa Ceremuhina vadībā, gādājot par to, lai paliktu savās vietās lūku brezentu nostiprinātāji un paši brezentī. Visu laiku savā postenī atradās radists Burakovs.

Sekmīgi cīnoties pret vētru, «Streļņa» neatlaidīgi tuvojās kuģim «Jepisej». Bet tad šā kuģa radiaradītājs pēkšņi apklusa. Taču mēs turpinājām mēģinājumus, līdz kamēr pienāca jaunā radiograma no Rīgas, kurā bija teikts, ka tvaikonis «Jepisej» jau saņemdzis kāds cits padomju kuģis. Mēs saņēmām rīkojumu braukt uz dzimto zemi.

Vēl vairākas sasprindzinātā cīņā ar vētras satracināto stūhiju aizvadītas diennaktis, un «Streļņa» atradās padomju ūdeņos. Krava laikā nogādāta norādītajā vietā. Kuģis nemaz nav cietis un ir pilnībā braukšanas kārtībā. Visā drīzumā «Streļņa» dosies kārtējā braucienā.

«Ungaru melodijas»

Izcilā komponista, ungaru nacionālās operas radītāja Ferencs Erkela vārds līdz šim bija maz pazīstams ārpus Ungārijas robežām. Arī viņa dzimtenē kā Habsburgu kundzības gados, tā arī Horti fašistiskās diktatūras drūmajās dienās komponista demokrāta un patriota vārds valdošajās aprindās nebija godā. Toties ungaru tauta rūpīgi, ar lielu mīlestību glabāja savu apdāvinātā dēla piemiņu. Un tagad, tautas Ungārijā, Ferencs Erkela daiļradel ierādīta goda pilna vieta valsts muzikālajā dzīvē. To apliecina, starp citu, arī komponistam veltītā filma «Ungaru melodijas».

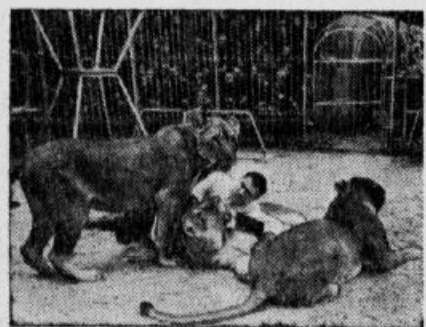
Ferencs Erkels nodzīvojis garu un grūtu mūžu (1810.—1893. g.). Un tas viss bija veltīts tautai, tēvzemei, nacionālās demokrātiskās kultūras celtniecībai. Pastāstīt par visām viņa dzīves gaitām vienā filmā nav viegls uzdevums. Un tomēr filmas «Ungaru melodijas» radītāju kolektīvs režisora Martona Keleti vadībā visumā sekmīgi ticis ar to galā. Varētu gan vēlēties, lai būtu valdījuši stingrāka pļeeja materiāla izvēlē, lai dažas epizodes būtu atrisinātas veiksmīgāk. Taču kopumā komponista patriotiskā tēls filmā atveidots ar dziļu mīlestību un iekšēju. Tas vispirms ir liels aktiera S. Peči nopelns. Tādā filmā ietvertie momenti

kā nacionālās himnas radīšana un komponista pārdzīvojumi pie dirigenta pulsts ilgi paliek skatītāju atmiņā.

Filmā ļoti daudz Erkela muzikas. Padomju skatītāji būs pateicīgi filmas autoriem par to, ka viņiem dota iespēja tik plaši un pilnīgi iepazīties ar brīnišķīgajām ungaru melodijām, kas bija Ferencs Erkela daiļrades pamats.

Kinoteatrī «Spartaks» sākot ar ritmienu demonstrāciju jaunu krāsainu dokumentālu filmu «Volgas lejastecē», kurā spilgti un interesanti parādīta padomju pilsetu un ciemu dzīve Krievzemes dziļās upes krastos. Sevišķi interesanti ir varoņpilsētā Stalingradā, Leņina vārdā nosauktajam Volgas-Donas kuģniecības kanālam un Stalingradas hidroelektrostacijas celtniecībai veltītie filmas kadri.

Sava žanra meistari

Ja iepriekšējo Rīgas cirka programmu varēja nosaukt par interesantu, bet parastu, tad jaunā programma, ko rāda pašlaik, pamatoti apzīmējama par izcilu. To ar pilnām tiesībām var darīt tāpēc, ka tajā piedalās trīs lieliskas trupās: zvēru diditājs Ivans Rubans, virves staigātāji Hibini un akrobāti uz kāpnēm — balansētāji Sidlovski.

Ivans Rubans ir neapšaubāmi viens no vislabākajiem plēsīgu zvēru diditājiem visā Padomju Savienībā. Rubanam rokās nav nedz nūjas, nedz pātagas, viņa vienīgais «ierocis» ir zīda lakatiņš. Viņa četrkājainie audzēkņi bieži tikai no skatiena vien noprot, ko no tiem vēlas diditājs. Daudzus trikus tie veic bez jebkādas komandas un v-

ŠONEDĒĻ

Sodien un 16. februārī Apgabala virsnieku namā Leningradas estrades mākslinieku koncerti. Sākums plkst. 20.30.

16. februārī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā gleznotāju sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 19.

17. februārī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā lietiskās mākslas sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 19. o Filharmonijas zālē simfoniskais koncerts. Piedalās Radiokomitejas simfoniskais orķestris. Dirigents L. Hudoļs. Solists starptautiskā konkursa laureāts A. Lazko. Programā Čaikovskis, Dvoržaks. Sākums plkst. 20.

o Dailes teatrī J. Granta un V. Sauleskalna lugas «Jūras vējš» pirmizrāde. Sākums plkst. 20.

17., 18. un 19. februārī Apgabala virsnieku namā Uzbekijas PSR Tautas

mākslinieces, Staļina premijas laureates Tamaras Hanumas koncerti. Sākums plkst. 20.30.

18. februārī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā tēlnieku sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 18.

19. februārī Latviešu un krievu mākslas muzejā Mākslinieku savienības teātru dekoratoru un noformētāju sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 19.

o Mākslas darbinieku namā vokālā ansambļa koncerts. Mākslinieciskais vadītājs LPSR Nopelniem bagātais mākslas darbinieks doc. Ed. Miķelsons. Koncertmeistare T. Goba. Sākums plkst. 20.

21. februārī Mākslas darbinieku namā Padomju Armijas un Jūras Kara Flotes dienai veltīts vakars. Sākums plkst. 19.

KLAUSIETIES PA RADIO

Svētdien, 15. februārī. Pa viļņi 521,7 m; plkst. 12.30 A. Zilniska dziesmas A. Frimberga izpildījumā. Plkst. 14.20 literārs raidījums, Mercedes Sainājas vienclieciens «Patiesības vārdā». Plkst. 19.30 koncerts ar radioklausītāju sastādītu programmu. Plkst. 20.30 radioapskats «Pa Rīgas ietiem un koncertzālēm».

Pirmdien, 16. februārī. Pa viļņi 521,7 m; plkst. 18.45 jauno mākslinieku koncerts. Plkst. 22.10 literārs raidījums no cikla «Pārrunas par padomju literatūru» — V. Ovčigikova raksts «Padomju literatūra Kinā».

Otdien, 17. februārī. Pa viļņi 521,7 m; plkst. 20.00 koncerts «Atbildes uz radioklausītāju vēstulēm». Plkst. 21.00 simfoniskā koncerta I daļa: pārraide no LPSR Valsts filharmonijas zāles, Programā Dvoržaka čello koncerts. Pa viļņi 222,4 m; plkst. 19.30 Emīla Dārzņa kara dziesmas. Plkst. 20.00 simfoniskā koncerta I daļa: pārraide no LPSR Valsts filharmonijas zāles. Programā Čaikovska IV simfonija. Plkst. 20.45 literārs raidījums «Teatrī pie mikroфона». G. Mdivani lugas «Labas gribas cilvēki» radiomontaža LPSR Valsts Jelgavas Dramas teātra aktieru izpildījumā.

Trešdien, 18. februārī. Pa viļņi 521,7 m; plkst.

17.30 Radiokomitejas kokačūnu ansambļa koncerts. Plkst. 19.45 Sarkankarogotā Padomju Armijas dziesmu ansambļa koncerts. Plkst. 22.10 Staļina premijas laureates Annas Sakses romāna «Dirģeļnieks naktī» 2. daļas fragmenti.

Ceturtdien, 19. februārī. Pa viļņi 521,7 m; plkst. 17.20 latviešu padomju komponistu dziesmas Radiokomitejas kara izpildījumā. Plkst. 20.00 muzikālā izglītība: pārraide «Krievu tautas dziesmas komponistu-klašu daiļrade». Plkst. 22.10 literārs raidījums no cikla «Kapitalistisko valstu progresīvie rakstnieki» — amerikāņu rakstnieks Hovards Fastss.

Piektdien, 20. februārī. Pa viļņi 521,7 m; plkst. 17.30 dziesmas ar Rāpa tekstiem. Plkst. 18.00 koncerts ar radioklausītāju sastādītu programmu. Plkst. 20.30 Radiokomitejas simfoniskā orķestra koncerts. Programā Beļhova VII simfonija.

Sestdien, 21. februārī. Pa viļņi 521,7 m; plkst. 20.45 padomju tautu dziesmas Radiokomitejas kara izpildījumā. Plkst. 21.50 Pola Robsona dziesmas. Plkst. 22.10 literārs raidījums, veltīts Starptautiskajai cīņas dienai pret koloniālo režīmu. Arī Barbiša stāsts «Asinainā nafta». Pa viļņi 222,4 m; plkst. 19.30 Radiokomitejas kokačūnu ansambļa koncerts.

ASV JAUNĀ VALDĪBA

Kā jau ziņots presē, š. g. 20. janvārī savos amata pienākumos oficiāli stājies ASV jaunais prezidents Duaitis Eizenhauers. ASV senāts apstiprinājis jaunās valdības locekļus.

Valsts sekretars (ārlietu ministrs) jaunajā valdībā ir Džons Fosters Dalless. Viņa vadītā juridiskā firma «Sallihen and Cromwell» — vislielākā Volstrita — saistīta ar 57 amerikāņu korporācijām, kuras aptver gandrīz visas rūpniecības nozares, apdrošināšanas sabiedrības un bankas, kā arī pārstāv daudzu ārzemju firmu intereses. Firms «Sallihen and Cromwell» pārstāvo klientu vidū atrodas Rokfelleru grupas vislielākās korporācijas: «Standard Oil» un «Chaise National Bank». Kā to liecina amerikāņu arodbiedrību laikraksts «Labour», šī firma piekopj «izdevīgus veikalus, kuros vienu miljonu dolaru liels honorārs nav nepārasta parādība».

Reizē Dalless ir 15 rūpniecības un finansu firmu direktors. Viņš ir naftas kompanijas «Standard Oil of New Jersey» valdes loceklis, lielākās amerikāņu niķeļa ieguves kompanijas «International Nickel Company of Canada» direktors, kuras kapitāls saniedz apmēram 300 miljonu dolaru, kā arī virknes banku — «Bank of New York», «Fifth Avenue Bank», «American Banknote Company» un citu direktors.

Ar sava brāļa Allena Dallesa, tagadējā ASV Centrālās izlūkošanas pārvaldes vadītāja, starpniecību viņš saistīts ar Vācijas Sredera bankas namu, kuru Savienotajās Valstīs pārstāv firma «J. Henry Shreder» un kura, pēc amerikāņu žurnāla «Time» liecības, bija «Romas-Berlīnes ass ekonomiskais balsts». Kā reiz paziņoja bijušais amerikāņu senators Peppers, Dalless bija saistīts ar «baņķieru aprindām, kas atbalstīja Hitleru... un kas radīja viņa nacistisko partiju».

Džons Fosters Dalless 1939. gadā paziņoja, ka «tikai histerija sekmē uzskata izplatīšanu par to, it kā Vācija, Itālija vai Japana būtu nodomājušas uzskārt karu pret mums».

Pēc kara laikā Dalless bija viens no tā sauktās ASV «divpartiju» ārpolitikas iniciatoriem. Runādams 1949. gada 19. septembrī Bīngemtonā (Ņujorkas štātā), pats Dalless atsaucās par to šādi: «Rupji runājot, politika, kuru es ieteicu 1946. gadā, kļuvusi par Amerikas ārpolitiku».

Generalās Asamblejas II sesijā 1947. gadā Dalless paziņoja: «Atgriešanās pie Teheranas, Jaltas, Potsdamas nebūs». Savā 1950. gadā publicētajā grāmatā «Karš vai miers» viņš rakstīja, ka ASV aicinātas «izpildīt vispasaules misiju» pasaules pārvaldīšanā un ka «amerikāņu nacionālās dzīves struktūra var noderēt par vispārējo miera struktūras paraugu». «New York Times» rakstīja, ka šis Dallesa darbs domāts «kā rokas grāmata ASV valsts departamentam».

Pēc amerikāņu buržuaziskā žurnāla «Reporter» vārdiem «intervencija Korejā nevienam citu no mūsu sabiedriskiem darbiniekiem nav iedvesmojusi tā kā Dalless». Zināms arī, ka Dalless ir separātā «mierlīguma» ar Japānu autors.

Dalless — republikāņu partijas aktīvs darbinieks. 1952. gada marta beigās viņš atstāja valsts departamenta padomnieka posteni, lai piedalītos prezidenta vēlēšanu kampaņā. Viņa spalvai pieder republikāņu partijas ārpolitikas programmas projekts, ko apstiprinājis 1952. gada jūlijā Čikagā notikušais šīs partijas kongress.

Amerikāņu laikrakstu apskatu autori, komentējami Džona Fostera Dallesa iecelšanu, izsakās, ka valsts sekretara postena pāriešana no Ačesona Dallesam nozīmē divpartiju politikas turpinājumu.

Aizsardzības ministrs Čārlzs Vilsons ir lielrūpnieks. Ar 1941. gadu viņš ieguva korporācijas «General Motors» prezidenta posteni un viņam pieder tās akcijas vairāk nekā 2,5 milj. dolaru vērtībā. Šo koncernu kontrolē Diponu ģimene, un tas ir viens no svarīgākajiem firmas «Dupon de Nemur» uzņēmumiem, kura rokās atrodas 22,7% «General Motors» akciju — vislielākā pakete. Septiņi Diponu firmas direktori vienlaikus ir korporācijas «General Motors» direktori, kas saistīta ar Morgana bankas namu, kurš arī finansē šo korporāciju.

Kā ziņo žurnāls «Time», Vilsona vadītā «General Motors», kuras rūpniecības nodarbināti 470 tūkstoš cilvēku, otrā pasaules kara laikā piegādāja armijai vienu ceturto daļu visu ASV izgatavoto tanku, bruņumašīnu un aviamotoru, gandrīz pusi ložmetēju un karabinu, divas trešdaļas kravas automašīnu. Tagad šī korporācija, kā raksta «Time», izgatavo vairāk kara materiālu nekā jebkura cita amerikāņu firma. Pēc žurnāla «Business Week» ziņām, kopš kara sākuma Korejā «General Motors» saņēmusi kara pasūtījumus gandrīz par 5,5 miljardiem dolaru.

Pašreiz «General Motors» izpilda kara pasūtījumus par 900 miljoniem dolaru. 1951. gadā šīs gigantiskās korporācijas peļņa saniedz gandrīz pusotra miljarda dolaru. Pats Vilsons ASV rūpniecības monopoli vadītāju vidū ir viens no visvairāk atalgotajiem: katru gadu viņš saņem vairāk nekā 600 tūkstoš dolaru algā un premijās, neskaitot ienākumus no akcijām.

Iekšlietu ministrs Dž. D. Makkejs bija Oregonas štata gubernators. Agentūras «United Press» korespondents rakstīja, ka «Makkejam ar Čārlzu Vilsonu no Detroitas būš kopējs ne tikai tas, ka viņi ieņems posteņus kabinētā... Oregonas štata gubernators privātā dzīvē nodarbojas ar «General Motors» ražoto automašīnu pārdošanu». Kopš 1922. gada Makkejs ir vienas no korporācijas «General Motors» automašīnu pārdošanas lielo aģenturu īpašniekiem. Raksturodams Makkeju, amerikāņu senators Morze paziņoja, ka Oregonas gubernators ir «marionete jūras dibena naftas slāņu izlauptāju rokās, bandas rokās, kural pieder komunālo pakalpojumu privatkompanijas, kā arī egoistisko grupu rokās, kuras stāda materiālās intereses augstāk par cilvēku interesēm».

Pasta ministrs Arturs Sammerfilds — trešais Eizenhauera kabineta loceklis, kas saistīts ar «General Motors». Tāpat kā Makkejam, viņam pieder viena no lielākajām šīs korporācijas automašīnu pārdošanas firmām. 1938. gadā viņš kļuva par vairāku apdrošināšanas kompaniju direktoru padomju locekli.

Sammerfilds ir vecs republikāņu partijas darbinieks. Par viņa lomu pagājušā gada vēlēšanu kampaņā arodbiedrību laikraksts «Labour» rakstīja: «General Motors» realizēja savu ietekmi ar automobiļu pārdošanas lielā aģenta Artura Sammerfilda starpniecību, kurš republikāņu partijas kampaņas laikā vāca milzīgas naudas summas «kukuļošanai paredzētajā fondā» arī no citiem automobiļu pārdošanas aģentiem. Pagājušā gada 12. jūlijā Sammerfildu iecēla par republikāņu partijas nacionālās komitejas priekšsēdētāju.

Tieslietu ministrs Herberts Braunells ir pazīstams Ņujorkas advokāts, kas saistīts ar Volstrita monopolēm. Kopš 1932. gada viņš ir juridiskās firmas «Lord, Day and Lord» kompanjons, bet kopš 1937. gada — vairāku banku direktors, kā arī «Amerikas viesnīcu asociācijas» galvenais juriskonsults.

Tieslietu ministra posteni, kā to paziņojis pats Braunells, viņš nodarbošies vispirms ar tiesas prasību izskatīšanu pret Diponu ģimeni, kuru uz tā saukto prettrestu likumu pamata «apsūdz» tiesmē sagrābt lielas rūpniecības firmas un monopolizēt tirgu. Braunells paziņoja, ka atstās agrākajā postenī tagadējo Federālā izmeklēšanas biroja direktoru Edgaru Huveru.

Finansu ministrs Džordžs Hemfrijs — pazīstams Klivlendas advokāts biznesmens. 1929. gadā Hemfrijs kļuva par lielās tēraudlētuvju kompanijas «M. A. Hanna Company of Cleveland» prezidentu, bet pagājušā gada maijā viņu ievēlēja par valdes priekšsēdētāju. Kompanija «M. A. Hanna» pēc žurnāla «Time» vārdiem ir «plaša veikalnieceka un rūpniecības imperija, kural ir svarīgas intereses dzelzīs, tēraudā, akmeņogļu, vara, naftas, dabiskās gāzes, plastisko masu ieguvē, kuģniecībā un banku nozarē. Tajā pašā laikā Hemfrijs ir vairāku citu lielu kompaniju vadītājs. Amerikāņu žurnālists Drju Pīrsons noraksturojis Hemfriju kā «Melonam vistuvāko viru...».

Tirdzniecības ministrs Sinklers Uikss ir ievērojams Bostonas biznesmens ar ļoti plašiem veikalneciskiem sakariem. Pašlaik Uikss ir direktoru

padomes priekšsēdētājs korporācijā «United Car Fastener», kas ražo mašīnas un ierīces aviācijas rūpniecībā un citiem koncerniem. Uikss ir direktors lielajā bankā «First National Bank of Boston», kā arī ļoti lielajā tekstilrūpniecības koncernā «Pacific Mills» un citos lielos monopolistiskos uzņēmumos. Ar dzelzceļa vagonu ražotājas Pulmana kompanijas starpniecību Uikss tieši saistīts ar ASV visvarenākajām monopolistiskajām aprindām — ar Morgānu namu, ar Rokfelleru, Melonu un citiem finansu magnātiem. Uikss ir viens no Nacionālās rūpnieku asociācijas direktoriem.

Par zempkopības ministru ieceltais Ezra Bensons no 1939. līdz 1944. gadam bija viens no Fermeru kooperatīvu nacionālās padomes — «National Council of Farmers Cooperatives» vadītājiem. Tā apvieno lielfermeru kontrolētās asociācijas lauksaimniecības produktu pārdošanai un pirkšanai, kuru darījumi pārsniedz vienu miljonu dolaru gadā. Vēlāk Bensons kļuva par Aizgādņu padomes priekšsēdētāju kooperatīvajā institūtā, kas, saskaņā ar arodbiedrību avīzes «S. I. O. News» vārdiem, pazīstama «kā organizācija, kurā valda lielākās dzīvību un labības kompanijas». «Raksturīgi ir tas, — rakstīja otra arodbiedrību avīze «Labour», — ka «National Farm Bureau Federation» prezidents Klains paziņoja, ka viņš ir apmierināts ar Bensona iecelšanu zempkopības ministrijas vadītāja postenī... Klains un citi «National Farm Bureau Federation» līderi pauž Volstrita lielveikalnieku un lielfermeru — lendlordū uzskatus».

Tikai viens jaunās valdības loceklis — darba ministrs Martins Dārkins nav rūpnieks. Dārkins ir arodbiedrību birokrātijas pārstāvis no Čikagas. Viņš ir ADF (Amerikas Darba Federācijas) sastāvā ietilpstošās «Atslēdznieku-ūdensvadu lēcju un kanalizācijas strādnieku arodbiedrības meistaru palīgu un mācekļu apvienotās asociācijas» priekšsēdētājs un «Katoļu konferences rūpniecības jautājumos» viceprezidents.

Par Dārkinu iecelšanu darba ministru amatā monopoli orgānu avīze «Journal of Commerce» rakstīja: «Pašlaik mēs uzskatām, ka Dārkinu iecelšana bija gudrs un nevis «neledomājams» solis; tāda spēle acīm redzot patiešām pilnīgi attaisno sevi». Saskaņā ar amerikāņu komentatoru Davida Lourensa vārdiem, Dārkinu personā jaunajam prezidentam būs pārstāvis, kas spēs «izskaidrot» valdības uzskatus arodbiedrībām.

Amerikāņu prese dzīvi komentēja prezidenta Eizenhauera izdarītās iecelšanas ministru amatos. Laikraksts «Christian Science Monitor» atzīmēja, ka valdībā «dominē rūpniecības un finansu pārstāvji, kā arī juristi, kas cieši saistīti ar veikalnieceku aprindām».

Kaut kāds «vērtīgs kritiķis», kura domas laikraksta «The New York Herald Tribune» slejās cītiejs komentators Olsons, nosaucis jauno valdību par «17 miljonu un viena ūdensvadu lēcju» kabinetu. Ar «ūdensvadu lēcju», kā redzams, domāts darba ministrs Dārkins. Runājot par 17 miljoniem, «vērtīgais kritiķis» domājis ne vien vissvarīgākajos posteņos ieceltos ministrus — kabineta locekļus, par kuriem mēs šeit pastāstījām, bet arī visas pārējās personas, kas ieceltas zemākos, tomēr svarīgos valdības amatos.

Tā, piemēram, kabineta loceklim — aizsardzības ministram Vilsonam pakļautie dažādu ieroču šķiru ministri tāpat ir lielbiznesa pārstāvji: kara ministrs Roberts Stīvenss ir Ņujorkas Federālās rezervju bankas un vairāku citu monopolistisko uzņēmumu priekšsēdētājs; flotes ministrs Roberts Andersons ir naftas lielveikalnieks, bet aviācijas ministrs Harolds Tolbots ir lielas aviācijas kompanijas valdes priekšsēdētājs un Kreislera automobiļu kompanijas finansu komitejas loceklis.

Komentējot jauno ministru iecelšanu, avīze «The New York Post» rakstīja, ka Eizenhauera valdības locekļu sakarās atgādina «amerikāņu korporāciju vadītāju uzvārdu izziņu grāmatu».

(«Literaturnaja Gazeta»)